Ч. 41 (11.009). Львів, четвер 24. лютого 1927. Pocztowa opłata zapłacona ryczałtem. Рік XLV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол.
За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

У винятковому положенні.

Львів, 23. лютого 1927.

Те, що від вісьмох літ діється в ділянці самоврядній на території Західної України взагалі, а Сх. Галичини зокрема, не можна назвати інакше, як петрифікацією анархії. Покликані й непокликані герольди правовости й законности, громадянські й офіційні, що кожному тичать під ніс якийнебудь накинений закон, в самоврядній ділянці демонструють найширшим масам зразок польської правовости. Нині на просторі Сх. Галичини до 90 відсотків громадських рад розвязано, установляючи на їх місце тзв. правительственних комісарів, які в останніх часах приняли назву „*kierowników gmin*". Нерозвязані громадські ради остали в тих нечисленних громадах, в яких поляки мають більшість або зуміли в своїм часі при допомозі польських дворів, ксьондзів і адміністраційних властей здобути більшість в громаді. Однак каденції істнуючих „законних" громадських рад скінчилися перед якими 6—8 літами — так, що й ті „законні" ради вже давно ввійшли в стадію незаконности. Таким чином на території Сх. Галичини нема сьогодні ані одної законної громадської управи, ні одної громадської установи, яка була би висловом волі громади. На добавок теперішні „*kierownicy gmin*" — це здебільшого пястівські чи інші „народові" агітатори або старостинські креатури, нічим незвязані з громадою, байдужі до її потреб, чужі населенню. Єдиною „кваліфікацією" такого „керовніка" є його приналежність до польської національности або національна тупість і индиферентність. Не рідко між цими мужами довіря польської влади стрічаємо чолові типи суспільного шумовиння, розпустників, деморалізаторів, розтратників громадського майна, крайних лінтяїв. Справді, коли якась влада хоче до краю скомпромітуватися перед населенням, то повинна тільки брати зразок із самоврядного багна на Західній Україні.

З тієї точки погляду виходячи, можнаб щонайменше байдужо, як не зі злорадним зацікавленням приглядатися дальшому розриткові подій на нашій національній території, як би ці урядові деморалізатори пошестно не впливали на населення, не підсилювали спричиненої війною різниці між добром і злом. Але шкоди, які ці чолові персоніфікатори безправства приносять громадам, є без сумніву більші, як ті, які вони спричинюють своїм мандантам і протекторам. І це спонукує нас до боротьби зі специфічно „правовим" лихом, що ваготить над нашим населенням.

А тепер зупинімся ще на одному моменті. Така гульня в самоврядній ділянці, такий „танець чиновників" відбувається не деінде, тільки в країні, в якій населення на протязі семидесяти літ жило правильним і інтензивним самоуправно громадським життям. Виняткове положення в самоврядній ділянці приноровлено не до якоїсь відсталої, некультурної, півдикої країни, але до країни культурно розвиненої, з населенням свідомим своїх прав і своїх важких кривд. Хіба не можна далі зайти в топтанні основ правовости, хіба не можна більш визиваючо нищити почуття законности, як це із залізною послідовністю робить істнуюча тепер на Зах. Україні влада.

Часом здавалося, що й на ту владу находять хвилі, які привикли́ся називати „*lucida-mu interval-la-mu*". В 1924 р. за уряду Хієно-Пяста тодішній мін. внутр. справ д-р Кернік постановив був скінчити зі самоврядним багном і розписав був вибори до громадських рад на основі старої (австрійської) куріяльної ординації. Без сумніву було би це, без огляду на перестарілість і відсталість виборчої системи, деякою сатисфакцією для грубо і цинічно насилуваного правового почування населення та частинною направою самоврядних відносин. Та *veto* всесильних „організацій народових" у зародку вбило цю першу спробу частинного повороту на шлях законности. Уряд, безсоромно відкликує свій розпорядок про переведення виборів до громадських рад, потішаючи здивоване громадянство недалеким переведенням виборів на основі нової, однородної системи, яку ухвалить сойм для всієї польської держави.

Від того часу минає три роки. Самоврядна ділянка попала в становище хронічного баговиння, уряд і сойм занялися „важнішими" справами, аж поки травневий переворот не звільнив і уряду і сойму від цього ділового перевантаження.

На протязі трьох літ не зроблено ані одного кроку вперед. Нещасні „креси" стали кісткою в горлі польських державців. Кожний рух по лінії самоврядного законодавства зупинявся на зачарованому крузі, якому на імя: „креси". Вся вага питання зосередилася в тому, як видумати таке штудерне самоврядне законодавство, яке булоб висловом пословиці про ситого вовка і ненарушену козу. Як дійти до такого „ідеалу", який дав би польській етнографічній території прогресивне й демократичне самоврядне законодавство, яке одночасно булоб засобом суприматії польської меншости над українською і взагалі всякою іншою національною більшістю на непольській етнографічній території. Об цей альхемічний „камінь мудрости" розбивалися всі олагородні почини польських державців.

Вкінці відтяжений „санаційним" урядом сойм взявся до роботи: пять польських партій (від вшехполяків до пепесівців) заключило компроміс щодо основ самоврядного законодавства, безнастанно маючи перед очима ситого вовка і ненарушену козу. В основу проєктів щодо самоврядного законодавства лягло пятиприкметникове виборче право з тим, що громадські ради мають бути тільки „законодатними" установами, а екзекутивна самоврядна влада (війти з присяжними по селах, магістрати в містах, виділи в повітових радах чи соймиках) мають бути затверджувані чи призначувані державно адміністраційною владою і тільки перед нею мають бути відповідальні. Таким чином польські державці, ризикуючи втратити вплив у радах, „виставляючи на небезпеку польські державні й національні інтереси" в цих основних комірках суспільного життя, трівко забезпечували ті „державні і національні інтереси" в екзекутивах сіл, міст і повітів. По суті нове самоврядне законодавство в нічому не змінилоб теперішнього стану на „кресах". Влада в громадах, містах і повітах і далі залишилась би у руках вірників адміністраційної влади, а виборні ради булиб нічим іншим, тільки істнуючими й тепер безголосими „прибічними радами".

Адміністраційна комісія сойму радила над самоврядним законодавством, ломила собі голову над створенням специфічного твору зі складових елементів вовка і кози, а уряд мовчав, не виявляючи найменшого зацікавлення справою. Аж нагло два правительственні клюби („Визволєнє" і Хлопський Союз), мабуть за спонукою уряду, зложили в соймі 14. грудня 1926 р. внесення про тзв. малий самоврядний закон, який має на меті розтягнути пятиприкметникову виборчу ординацію, обовязуючу в б. Конгресівці, на терен Галичини. Віцеміністр внутр. справ Ярошинський окремим письмом домагається негайної полагоди цього внесення в адміністраційній комісії, щоби якнайскорше можна було перевести вибори до громадських рад. В „народовім" таборі повстає крик, і п. Бартель у своїм гомінкім експозе заявляє, що виборча ординація в Галичині не буде схожа до такоїж ординації в корінній Польщі. Одночасно появляються пресові вісти, що в Сх. Галичині будуть переведені вибори на основі старої (австр.) виборчої ординації.

Самоврядне законодавство застрягло в болоті сучасного польського державного життя, а всі проєкти, навіть кепські, гірші і найгірші розгубилися на вибоями усіяній дорозі між соймом і урядом. Компроміс пятьох польських партій розлітається, уряд бере назад свої неофіційні поправки до самоврядного законодавства, зникає яканебудь надія вирвати населення з гнилого багна й крайної анархії в самоврядній ділянці.

Після великого галасу із самоврядним законодавством — нині стоїмо там, де ми стояли перед роком, двома і вісьмома, тільки що погіршення в самоврядній ділянці дійшло до глибин розстрою і до вершків абсурдности. Не є виключене, що уряд зважиться перевести у Сх. Галичині вибори до громадських рад на основі перестарілої куріяльної виборчої системи.

Сяк чи так, а українське населення хочуть польські державці накрити покришкою виняткового положення. Сподівання, що лихо минеться, що стан *ex lex*, доведений до абсурду, приведе навіть відповідальні польські чинники до якогось опамятання, що закон самоврядування примусить їх завернути з хибної дороги, не здійснюється. Тому справу самоврядування мусить українське громадянство взяти в свої руки. Обовязком політичних партій є започаткувати кампанію за здорове самоврядне законодавство на основі пятиприкметникового виборчого права з виборністю екзекутивних органів самоврядування і повною незалежністю від адміністраційної влади.

А борючись за здорове самоврядування, будемо боротися не тільки за основи новітньої демократії, не тільки проти виняткового положення, погноблення і деградації українського народу на ступінь друго- і третьорядности, але й за збереження останків нерозтраченого ще громадського майна та за будівництво здорового життя в основних суспільних клітинах.

Ф. Ф.

В кривому зеркалі.

Короткозорий інформатор харківського „Комуніста". — Орган Мілюкова і „ґаліційска мова".

Якийсь криптонімовий інформатор харківського „Комуніста" М. Кресовяк намагається інформувати українську суспільність на Великій Україні в дописі з Володимира Волинського про останні події на т. зв. польських кресах. Розглядаючи свіжі події на білоруській землі, точніше арештування білоруських послів, він далі пише про останні репресії на західньо-українських землях. І тут уже мішає горох з капустою та снує теревені на тему „ідейного впливу" УНДО „на польські політично-поліцейські сфери".

„Вчинивши погром на Західній Білорусі, — пише він — й „узаконивши" це позбавленням (парляментарним шляхом!) провідників „селянського бунту", отого імунітету парляментської недоторканости, пілсудчина з подвоєними силами кидається тепер на Західню Україну. Вже помітно збільшення арештувань молоді — й то тієї, що не поділяє думок УНДО. — і останні арешти відбуваються не без ідейного впливу на польські політично-поліцейські сфери отого ж таки УНДО... Значить, УНДО може радіти: тих, хто не поділяє ундівських переконань, безпощадно нищиться. А при такій ситуації потрапить УНДО за відомою російською приказкою: „І капітал пріобрєсті й чесность соблюсті"... „Бож буде матеріял до писанини в „Ділі" й про утиски Польщею української культури".

Прочитавши повищі стрічки приходиш до пересвідчення, що комуністичний інформатор не мав би про що писати, як би не було УНДО-ня. При тім не міг би вправлятись і в брехні. В звязку з тією писаниною мусимо ствердити, що останніми часами не чували ми ніде про арештування ні співпартійців ні симпатиків ідеольогії М. Кресовяка на західньо-українських землях. Натомість чували ми і писали про арештування української національної молоді у Львові та поза Львовом на галицькій території. Всі арештовані останніми днями українські студенти і студентки ніколи нічого спільного з ідеольогією Кресовяка не мали. А тому можнаб також легко твердити нам — як це робить Кресовяк — що власне під ідейним впливом місцевих інтернаціоналістів арештували цих молодих людей польські політично-поліцейські чинники. Бож це загально відома річ, що ніхто не визначається такою великою нетерпимістю в політичних справах як комуністи. Ніколи національні українські кола не радили і не будуть радіти з арештів чи переслідувань своїх ідеольогічних противників. Зокрема ж УНДО як демократична партія зависоко цінить підставові елементи демократизму, до яких належать свобода думки та слова, щоби могло радуватись з приводу польських репресій у відношенні до українців ненаціоналістів. Кожного ідейного комуніста шанує український демократ хоч і не погоджується з його політичною ідеольогією. Одні лише комуністи поступали та й нині поступають інакше. Для них свобода думки і слова — це „буржуазний пересуд", а прилюдне висловлення своїх, відмінних від комуністичного світогляду, думок, наражувало відважних у тисячних випадках на втрату життя. Діялося і діється це в „пролетарській" державі, в царстві червоної від крови комуністичної диктатури. Там пошанування противної комунізмові політичної ідеї нема, там для всього супротичного

комуністичній ідеольогії протиставиться з правила не арґумент, не ідеольогічну боротьбу, а фізичну загладу противників разом з їхніми ідеями. В боротьбі з політичними противниками комуністи ніколи не перебирали в засобах.

Для української демократії допустимі тільки чесні та ідейні засоби боротьби. Вона гидує низькими, неідейними засобами. А тому й ошю клевету та брехню п. Кресовяка про „ідейний вплив" УНДО на політично-поліцейські репресії (а в даному випадку ще й у відношенні до молодих — як сказано — націоналістів а не інтернаціоналістів) вважаємо теж огидою. Очевидно, що такі „інформатори" дадуть радянській суспільности якнайменше інформацій про те, що діється на західньо-українських землях.

* * *

Російське, еміґрантське республиканськo-демократичне обєднання — так зве себе і свою політичну групу відомий Мілюков — не може ніяк прийти до себе в звязку з українською проблемою. Зокремаж не може воно простити українцям, що вони не взяли участи в дискусії над рефератом п. Мякотіна. Колиж париська українська еміграція влаштувала для себе окремий дискусійний вечір у звязку з викладом Мякотіна і стала на становищі політичної незалежности України, то мілюківська компанія вийшла з себе. Попавши в страшний стан психічного розстрою а тим самим затративши почуття відповідальности, дав цей табор вислів, свого хоробливого настрою на сторінках мілюківських „Последних новостей". Позабувши про те, — як звичайно в такому стані! — що ще вчора мілюківці пропонували українцям „федерацію", в якій моглаб розвиватися навіть українська мова і література — нині вони прийшли раптом до висновку, що „при своему бажанні переговорів (з українцями! — Ред.), у теперішних відносинах говорити не час і нема з ким". Нарешті дійшли до цілком слушного висновку, бо й вони не мають ніяких мандатів для якихнебудь переговорів та й нікого крім себе не репрезентують. Та на тому вони не покінчили, а накинулися взагалі на все українське та заперечили навіть окремішність української мови.

„Ми дійсно — пишуть „Посл. Нов." — недавно ще згадували, що невдоволені дотеперішними розмірами українізації радянські українці звернулися з якимсь грізним ультиматом до Москви. З того ми можемо робити висновок, що навіть і насильні міри, в роді проґнювання з посад тих урядників, що не зложили іспиту з галицької мови, які тепер приноровлюють на Україні, показалися невистарчаючими, щоби як треба і раз на все „Українізувати" Україну".

В шовіністичному трансі та в крайному подразненні свого зоольоґічного націоналізму дійшли мілюківські „республиканські демократи" до того, що на Україні насаджують комуністи насильно якусь невідому „галицийскую мову". Деж тоді для тих політичних банкротів істнує та живе українська мова як не на Україні? Дійсно бідною булаб Україна, колиб їй треба було вивчуватися аж якоїсь невідомої мови, щоби себе українізувати. Автор наведеного цитату це якийсь безнадійний анальфабет, коли сміє прилюдно писати такі теревені. Та нехай і він прийме до відома, що „галицийскої мови" нема, а є одна українська мова, якою користується 40 міліонів українців. Та мова живе й розвивається. На Радянській Україні розвивається вона тепер незвичайно інтензивно і то не завдяки комуністам, а завдяки національним українським культурним і науковим робітникам, що працюють у Всеукраїнській Академії Наук, в інституті української наукової мови та в інших культурно-освітніх і наукових установах України. На всій широкій Українській землі є нині лише одна літературна мова, яка в дечому ріжниться від поодиноких українських діялектів. І зовсім зрозуміло, бо літературна мова стоїть все понад діялектами. Мілюківські „тоже малороса" памятають ту українську мову, яку вони чули колись по українських хуторах і селах від своїх лакеїв і пастухів. Самозрозуміло, що та мова неподібна до теперішньої української літературної мови. І тому не диво, що вони її не все розуміють. Та це не дає їм ніякого права говорити а тим більше писати про насильне насаджування „галицийской мови" на Україні. Така мова не існує і взагалі існувати не може. Це час уже знати навіть новомодним мілюківським федералістам. Вони напевно це й знають, але розхрістана російська душа, пересякла міязмами зоольоґічного націоналізму, не хоче з тим ніяк погодитися. В хвилинах первісної ширости вона й викидає зі себе ось такі і тим подібні твердження і тим себе зраджує та повертає в нівець усякі медоточиві, облудні фрази про „найкращу волю" для мирного співжиття з українцями, про прихильність та сприяння розвиткові української мови і культури а навіть про свою охоту „федеруватися" з українцями. **М. М.**

За океаном

Після церковного зїзду в Злуч. Державах.

Свого часу подавали ми на сторінках „Діла" постанови церковного католицького зїзду, що відбувся з кінцем грудня у Філядельфії при участи делеґатів 85 гр.-кат. парохій (на всіх 100) і висказався однодушно проти еп. Богачевського і його політики. Еп. Богачевський зробив з того такий висновок, що під датою 6. січня ц. р. видав розпорядок, яким „викляв" аранжерів зїзду, а саме: Теодора Грицея, Михайла Дармограя і Мих. Кощюка з Філядельфії, Івана Ваверчака з Перт Амбой, а крім них також д-ра Луку Мишугу, Івана Іванишина, Григорія Пипюка, Мих. Біяна і Семена Ядловського. Згадані особи на основі того розпорядку перестають бути членами католицької церкви, перестають також бути парохіянами і не можуть ані вибирати церк. урядовців, ані бути такими урядовцями. Ні один з них не може бути хрестним батьком, а до їх домів не сміє зайти католицький священик зі свяченою водою на Иордан ані не сміє їм посвятити паски. Якщо хто з них непримирений умре, не буде похоронений на католицькому цвинтарі. В їх похоронах не може брати участи католицький священик і т. д. Ні один з поданих вище українських громадян не буде принятий назад до католицької церкви без окремого, виразного розрішення чи позволення самого еп. Богачевського.

Яке враження зробив цей „розпорядок" еп. Богачевського в Злучених Державах, не знаємо. З голосів тої американської української преси, яку в ряди годи перепускає до нас польська цензура, виходило би, що цим нефортунним поступком еп. Богачевський ще дужче скомпромітувався в очах своїх вірних. Бож він „викляв" з церкви людей, що не тільки ніколи проти неї не виступали, але навпаки працювали все в згоді з церковними кругами і для добра українсько католицької церкви. Правда, проти еп. Богачевського виступали вони дуже різко і вели з ним явну війну, алеж до того він дав сам надто богато причин і сам спровокував той церковний зїзд, в стря якого звернулося виключно проти нього. За це „виклинати" найпопулярніших в Америці громадян, та ще в нинішних часах — щонайменше нерозумно. Цей необдуманий крок епископа може болючо відбитися на положенні гр.-кат. церкви в Америці, до якої ще нині належить львина часть української еміґрації. Завтра може вже бути зовсім інакше...

Що не пишемо цього без основ, доказом хочби факт недавнього переходу кільканацятьох гр.-катол. громад на українську автокефалію — саме за володіння і в епархії еп. Богачевського. Як ставиться до нього його власне, підчинене йому духовенство, видно найкраще з того, що більшість священиків не послухала його приказу і не прочитала в церквах проголошеного ним „виклятя" поданих вгорі громадян. Це хіба говорить надто проречисто про те, як дивиться і як оцінює виступи свого епископа підлегле йому духовенство.

Дальших перипетій тої боротьби не знаємо. Одначе з факту нагального усунення „Провидінням" від редакторської праці в „Америці" д-ра Назарука, якого слушно український американський загал уважав найближчим дорадником епископа, що його він підбивав до ріжних нефортунних і необчислимих у наслідках виступів, — можна вносити, що до санації тих нестерпних відносин забралася сама католицька орґанізація. Видно, що вона зорієнтувалася ще в пору у грозі положення і вставила місце головному спричинникові нещастя — д-ру О. Назарукові.

Побажатиб, щоб наші національні й церковні круги в Злуч. Державах найшли нарешті тепер загублену спільну мову і злучилися у взаїмній виозумілости й пошані для спільної праці в користь українського народу і для добра однодушно здисциплінованої гр.-кат. церкви. Тільки від того залежатиме дальша доля, поступ і розвиток української еміґрації за океаном.

Радянська Україна

Українізація і жиди.

В Києві відбулася велика конференція позапартійних жидівських робітників, в якій виголосив привітну мову голова київського окружного виконавчого комітету Любченко. Він зазначив між іншим, що радвлада ніколи не буде обмежувати розвитку культури національних меншостей. „Ми не збираємось — говорив він — примусово українізувати жидівських і російських робітників. Ми члени єдиної трудової сім'ї і вважаємо за нашого спільного ворога як петлюрівців так і сіоністів.

Соціяльні проблеми жидівських мас можна розвязати тільки шляхом індустріялізації і переходу на хліборобську працю. Ми не маємо сумніву, що в небезпечний для країни час жидівський пролетаріят спільно з українським і руським, обстоюватиме від усякого натиску УСРР".

Виходить, що жиди не обовязані вивчати української мови в українській державі, бо для них вистарчить російська, а вивчування російської мови там не вважають русифікацією.

Мах Рудницький.

Небуденний европеєць.

(З нагоди смерти Ж. Брандеса.)

Неодин наш інтеліґент має інстинктову відразу до цього слова „европеєць". Европа, в його уяві, зробила нам за богато кривд. Оріентація на таємний схід є так само в моді, як чарльстон або спіритистичний столик. Як перевірити, скільки такий Ленін, Бухарін або Троцький завдячують европейській культурі, коли її не варта пізнавати?

Один з найбільших сучасних критиків, данець Брандес, є вживленням справжнього европейця: — він працював для зрозуміння найбільше ріжноманітних проявів творчої праці і порозуміння між ними. І це теж не є у нас в моді. Між наслідками війни можна запримітити в нашій суспільности цікаве явище: неодин відомий ліберал, поступовець і вільнодумець пропаґує нині релігійного фанатизму, залізної диктатури, ненарушної традиції, сліпого послуху доґмам, погорди для демократії та чужих пересвідчень. Брандес, що на протязі 60 літ своєї праці, стежив за кожним новим суспільним і літературним явищем ні разу не перемазав ідеалів своєї молодости — свободи індивідуального думання, свобідного розвитку народів і взаємної виміни культурних цінностей.

Нема нині в Европі другого письменника який знав би так добре життя стількох народів, культурних центрів і великих індивідуальностей, як знав їх Брандес. Він був найбільшим учеником Тена, якого критичну теорію приклав у життю та творах. Твір літератури можна розуміти лише як продукт якогось суспільного середовища; і те, що Тен зробив з історією англійської літератури, Брандес робив з усіма іншими: знайомився на місці з життям народу, вчив його мову та історію, входив в особисті звязки з письменниками. Він боронив завзято, щиро і непідкупно того, що несло в собі зерна плідного розвитку: молодих народів і талантів. Відкривав покривджених — чи це була творчість забутої одиниці чи нації.

За цю працю він не мав приятелів. Він мав вічно проти себе ображені уряди, яких насильство смагав бичем іронії, ображені великі слави, коли відкривав плями на їх Олімпі або вказував на молоді невідомі таланти, до яких належала майбутність.

Брандес мав усе, що повинен мати справжній европейський критик, — европейський у тому розумінні, що не хоче прикладати до рідної літератури куцого, домодільного метра, а на европейську глядіти очима провінціяла, якому нічого не імпонує: — знав яких 8 мов і стількиж літератур, пройшов фільософічну школу, творив свій світогляд і смак у центрах старої культури. Його блискучий, легкий стиль, що сяв дотепом, іронією, поетичними образами, пересічний читач міг уважати ознакою поверховности. Люди виховані на важенних книжках німецьких професорів може шукали в його творах під текстом премудрих заголовків на доказ його ерудиції. Але знавці даного предмету ставали з подивом перед картиною доби або портретом письменника, що вийшли з під пера цього майстра; весь прочитаний ним матеріял був перелитий у його процес думання, цитати були не манжливою окрасою педанта, а приємними споминами підчас оповідання.

Ворушкий ум Брандеса розумів найсуперечніші індивідуальности і світи уяви. Він відтворював їх з теплом людини, яка цікавиться чужою творчістю і хотіла би для неї зеднати цікавість інших. Енергія, память, начитаність, орієнтаційний хист були у Брандеса так само подиву гідні, як постаті літератури, яких оживляв він своїм поглядом. Маленька Данія стала завдяки ньому одним з найживіших огнищ европейської літератури. Всі французькі та англійські критики разом не знали того про літератури східної Европи, що знав Брандес; усі із східної Европи не знали разом так добре французької та англійської, як він. А багату оригінальну творчість т. зв. скандинавських країн, разом з сумежними з ними малими, він відкрив Европі перший.

Ніхто з нас не в силі уявити собі великанського впливу Брандеса на літературу цих найближчих йому країн, де він був єдиним великим критиком, коли зважити, який цей вплив був у чужих, великих літературах, де він відкривав неодин талант. Копенгаген став в одну лаву літературним передноком Парижа, Льондону та Берліна. Прихильний осуд Брандеса приносив авторові більше, як нагорода Нобля. І не одну з цих нагород підготовив він, пишучи вперше про „великих невідомих".

Брандес був чи не першим найвизначнішим представником критичної методи, яку зуть нині „порівняною". Точніше кажучи: він осягав домів силою свого таланту одну необхідн...

З життя емїґрації.

Нова культурна українська установа в Празі.

Прага, в лютім 1927.

З ініціятиви гуртка українських бібліографів і прихильників книжки, а головним чином тих, що брали участь в інтернаціональному зїзді бібліографів у Празі літом 1926 року, виникла думка заснувати в Празі т-во, яке занялося би працею над тими українськими друками, що виходять переважно поза межами Радянської України, як вивчення їх, так і вироблення шляхів для їх розповсюдження. Тоді-ж, у літі, приступлено до підготовчої праці для утворення цього товариства.

Перші установчі збори відбулися в Празі 5. січня 1927 р. На цих зборах устійнили назву т-ва й осідок його в Празі. Т-во носить назву: „Українське Т-во прихильників книжки в Празі". Таксамо на цих зборах принято статут Т-ва й обрано виконавчий його орган — управу.

В склад управи увійшли: проф. С. Сірополко — голова, Є. Вировий — заступник голови і Ю. Тищенко-Сірий — секретар.

На тих-же зборах Т-ва намічено плян ближчої діяльности Т-ва, який зводиться до таких точок: 1 Розбірка ріжних питань з галузи українського книгознавства в формі рефератів, рецензій, доповідей і т. д., які мають читатися на зборах Т-ва та його окремих секціях. 2) Утворення філій Т-ва в таких центрах, як Львів, Ужгород, Берлін, Париж. 3) Навязання постійних звязків як з українськими, так і з чужинецькими т-вами, що займаються книгознавством. 4 Організація книжкових виставок, як з ініціятиви Т-ва, так і інших організацій та установ. 5) Реєстрація українського друку, що виявляється поза межами Рад. України, а також реєстрація україніка в чужих мовах. 6) Збірка всіх видань, що виходять поза межами Рад. України. 7) Організація бібліоґічного часопису.

Управа Т-ва на протязі першого місяця своєї діяльности вже відбула ряд засідань, навязала звязки з такими товариствами, як Український Інститут Книгознавства в Києві, Бібліографічна комісія при Наук. Тов. ім. Шевченка у Львові, Союз Українських Накладень і Книгарень у Львові, Союз Накладень в Ужгороді і т. д. Таксамо з окремими особами зпоміж робітників книги, як д-р З. Кузеля, д-р В. Сімович і инші. До 5. лютого управа Т-ва скликала 2 загальні збори, на яких прочитано доповіди проф. В. Біднова „Українські релігійні видання підчас революції", Є. Вирового „Доля української книжки підчас революції", і проф. Д. Антоновича „Культ Нарбута й мистецтво нової української книжки".

Крім уже прочитаних доповідей і рефератів управа Т-ва зорганізувала цілу низку нових викладів, що мають бути прочитані на дальших біжучих засіданнях. Покищо до викладів управа має такі реферати: П. Зленка „Празькі друки Скорини", проф. В. Біднова „Куліш і переклад св. Письма", проф. В. Біднова „Українські історичні і шкільні видання", П. Богацький „Нові видання Т. Шевченка", П. Богацький „З нової Шевченкіяди", проф. В. Січинський „Видання з українського мистецтва за 10 років" (1917—1927), проф. С. Сірополко „Огляд педагогічних видань за 10 років" (1917—1927 р.), Юр. Тищенко-Сірий „З історії української преси", Ю. Сірий „Історія українського книгарства", Є. Вировий „Українська видавнича праця на чужині" (1917—1927 р.), „Українська книжка в Чехословаччині", „Найближчі чергові завдання української видавничої продукції на Україні й на чужині", „Організація збуту й розповсюдження книги й вимоги, що їх ставлять до цієї справи сучасні українські обставини". Позатим управа Т-ва зорганізувала видавничо-редакційну комісію, яка приступила до праці й готує до випуску перший збірник бібліографічного часопису, також організує комісію бібліотечно-бібліографічну. Перед кожними зборами управа влаштовує виставку новин, що вийшли як поза межами Рад. України, так і на Рад. Україні.

„Українське Т-во прихильників книжки" має тепер 25 членів, більшість яких бере діяльну участь у комісіях, що утворилися при Т-ві.

Наміри уряду для управильнення шкільництва національних меншостей.

Обіцянки мін. Добруцького. — Комісар'ят для справ національних меншостей. — Вибори до міських рад.

Варшава, 22. лютого 1927.

Мін. освіти Добруцький в інтерв'ю з представниками преси торкнувся між і. плянів уряду в напрямі управильнення шкільництва для нац. меншостей. Міністр заявив, що в ділянці будучого шкільного устрою міститиметься теж справа полагоди шкільництва нац. меншостей. Правопорядок у ділянці шкільництва — то головний ключ для розвязки накопичених труднощів. Міністрові не йде про паперове трактування справ, але про правопорядок духа, який всім горожанам рівним у відношенні до держави давав би рівні права у відношенні до школи. Шкільництво то одна з держ. функцій точно означеного сусп.-педагогічного характеру і не повинно ніколи тратити того характеру наслідком встрявання у невідповідні ділянки. Щодо того міністр стоїть на твердому ґрунті конституції, яка числиться з бажаннями населення і передбачує основування шкіл для нац. менш. Міністр, ідучи в цьому напрямку, піддержуватиме розвиток приватних шкіл, основуваних для національних меншостей, буде їм давати права прилюдности, коли стануться відповідними для того, а коли наберуть творчої вартости для держави, признається їх державними. „Мушу теж підкреслити, що завданням шкільної адміністрації є піддержувати розвиток шкільництва в Польщі, а не ставити йому перешкоди бездумною бюрократією" — закінчив мін. Добруцький.

Вчора кружляли чутки, начеб у найближчім часі міністерство внутр. справ мало покликати до життя спеціяльний урядовий комісаріят для справ нац. меншостей на місце плянованого підсекретаріяту тих справ. Керовником того комісаріяту мав би бути бувш. виленський воєвода Вал. Роман. (Роман брав свого часу участь у працях комісії нац. меншостей за часів віцепрем. Бартеля). Урядово заперечують цю чутку.

Міністр внутрішніх справ настановив уже речинець перших виборів до міських рад. Вибори ці відбудуться у Варшаві, Вильні і Радомі в половині травня на основі обовязуючої тепер виборчої ординації.

Бій під Шанґаєм.

Льондон, 22. лютого 1927.

Дві китайські канонірки почали бомбардувати арсенал Кіянгган. Як тільки почалось бомбардування, змобілізовано всі анґлійські морські сили і панцирні авта. Стрільці французької фльоти, озброєні скорострілами, заняли вулиці, що ведуть до китайської дільниці Шанґаю. Після бомбардування Кіянггану китайськими канонірками два французькі кружляки звернули дула гармат на китайські канонірки, але не стріляли.

1000 людей покарано смертю.

Льондон, 22. лютого 1927.

Загальний страйк обняв більше як сто тисяч людей. Нема сумніву, що страйк заініціював загальний робітничий союз для заманіфестування побід кантонських військ. В полосі міжнар. концесій і в міжнар. дільниці Шанґаю привернено спокій. В китайській дільниці китайські власти безоглядні для агітаторів і терористів. Покарано смертю більше 1000 людей.

Парлямент проти Пуанкаре.

Париж, 22. лютого 1927.

У французькім парляменті приготовляється наступ проти Пуанкаре в звязи з плянованою виборчою реформою. Радикальні кола виступають проти премієра тому, що не хоче сповнити своєї обіцянки, що ще перед закінченням сесії поставить на деннім порядку справу виборчої реформи. Радикали стараються позискати для своєї акції соціялістів. Соціялісти внесли свого часу проєкт пропорціональних виборів, щоби при тому зробити актуальною взагалі цілу справу виб. реформи. Метою згаданих старань у напрямі позискання соціялістів є привернення більшостевих виборів при рівночаснім збільшенні числа послів із 584 до 629. Радикали стараються таким чином скріпити давній картель і так поставити уряд Пуанкаре перед великі труднощі.

Зїзд польських меншостей у Варшаві.

Варшава, 22. лютого 1927.

З кінцем літа ц. р. відбудеться у Варшаві зїзд поляків, що живуть за кордонами Польщі. На ньому будуть представники польських меншостей з СРСР, Німеччини, Чехословаччини, Румунії, Литви, Латвії й ін. Будуть теж заступники польської еміґрації з Америки. Мета зїзду: організація польських меншостей і взаїмна допомога.

Біржа.

Гроші.

Американський долар у приватних оборотах 8·93—8·93¼, канадійський долар 8·89—8·89·5. Банк Польський платив за американський долар 8·90, анґлійські фунти 43·40, швайцарські франки 172·09, французькі франки 34·90, бельгійські франки 24·72, італійські ліри 39·10, австрійські шілінґи 126·13, голяндські ґульдени 356·10, чеські корони 26·50, шведські корони 238·10, данські корони 237·90, норвеські корони 229·50, німецькі марки 211·60.

Збіжа.

На біржі показалась румунська пшениця (36% занечищення) по ціні 51·85 зол. за 100 кг. льоко Львів. Пошукують ячменю на мливо. Пшениця дворська 51·25—52·25, пшениця краєва селянська 48·50—49·50, жито галицьке 36·00—37·00, ячмінь галицький броварний 34·00—36·00, ячмінь галицький до перемелювання 30·00—31·00, ячмінь пастівний 27·25—28·25, овес галицький 28·50—29·50.

НОВИНКИ.

— **З нагоди смерти Брандеса** голова Українського Національного Обєднання д-р Дмитро Левицький вислав на адресу університету в Копенгаґені ось таку телеграму: „В імени українського народу під Польщею пересилаю вислови найглибшого співчування з причини смерти великого данця, оборонця прав утнетених народів і демократичних ідей, Юрія Брандеса, якого слово нераз важило на европейських терезах у боротьбі української нації за її самостійність". Слід пояснити, що д-р Д. Левицький є саме тим українцем, якому найчастіше доводилось зустрічатись з Брандесом підчас свого дволітнього побуту в Копенгаґені і який завдяки знайомости з ним інформував його про нашу національну справу та цим причинився свого часу до палкої статті Брандеса в нашій обороні, передрукованій в усій европейській пресі.

— **Про парцеляцію і земельні позички.** Звертаємо увагу всіх заінтересованих, що міністерство земельних справ у Варшаві видало 14. січня розпорядок про кредитову поміч при комасації ґрунтів, в „Деннику Законів" („Dziennik ustaw") ч. 7, позиція 51. поміщено розпорядок з 23. грудня 1926. про принціпи як адмініструвати та розділяти фонд допомог і кредиту на полекші (себто кредитову поміч при парцеляції). У тім самім „Деннику" ч. 8. сторінка 66. рік 1927. є виконавчий розпорядок як переводити земельну реформу, а правила позичок, які дає „Державний Земельний Банк" оголошено в урядовім деннику міністерства земельних справ ч. 21. з дня 28. грудня 1926.

— **Як виглядає утраквізм?** Пишуть нам з міста: У народній школі св. Анни у Львові в III. класі, якої господарем є учит. Кубіш і вчить українськoї мови, є понад 20 українців, а лише кільканацять поляків і жидів. Учитель Кубіш постійно нехтує години української мови, перемінюючи їх на науку історії „kraju rodzinnego" або співу, ясно, що тільки... польських патріотичних пісень. Українські діти не вміють зовсім писати; зате неначе в нагороду за неуцтво, учит. Кубіш ставить їм добрі ноти з української мови а вимагає польської мови і знання історії Польщі строгою оцінкою нот. Може би п. куратор вглянув у цю справу.

— **Із Союзу Українських Адвокатів.** Дня 12. лютого ц. р. на засіданні нового виділу Союзу Українських Адвокатів вибрано 2. заст. голови д-ра Льва Бачинського, секретарем д-ра Е. Щуровського, заст. секретаря д-ра А. Говиковича, скарбником д-ра М. Терлецького, його заст. д-ра Евина, бібліотекарем і господарем д-ра Надраґу, а далі референтами законів д-ра М. Волошина; станових справ д-ра М. Глушкевича; прав української мови в судівництві та адмінстрації д-ра Евина; посмертного фонду д-ра Говиковича і правничого часопису д-ра О. Надраґу.

— **Нові доктори ветеринарії.** Дня 12. лютого 1927 у високій школі ветеринарії в Берні на основі наданих та принятих дісертаційних праць та по зложенні докторських іспитів промовані на докторів ветеринарної медицини такі земляки: д-р Білецький Олександер з Гребенного (пов. Рава Руська), д-р Білецький Волод. з Гребенного (пов. Рава Руська), д-р Мамчур Федь зі Закомаря (пов. Золочів), д-р Мішкевич Роман (зі Стрия), д-р Сет, та інж. агр. Холевчук Михайло з Волчковець (пов. Снятин). Під цю пору студіює в тамошній високій ветеринарійній школі 25 наших студентів, з того 14 абсольвентів.

— **Нові максимальні ціни.** Маґістрат м. Львова настановив нові максимальні ціни на муку і печиво від 22. ц. м. За 1 кг. пшеничної муки (40 проц. млива і нижче того проценту) у гуртівника 87 сот., у детайлічній продажі 95 сот., за 1 кг. пшен. муки 50 проц. гуртівно 79 сот., детайлічно 87 сот., за 1 кг. житньої муки (60 проц.) гуртівно 63 сот. За 1 кг. хліба з житньої темної муки в пекарні з доставою до крамниці 38 сот., в крамниці або на страгані 40 сот., 1 кг. житнього (60 проц.) хліба в пекарні з доставою до крамниці 61 сот., в крамниці або на страгані 64 сот., 1 булка (4 дека) з пшеничної 60 проц. муки в пекарні з доставою до крамниці 4 і пів сот., в крамниці або на страгані 5 сот., за чвірку т. зв. жидівських булок (16 дека з пшен. 50 проц. муки) в пекарні з доставою до крамниці 18 сот., в крамниці або на страгані 20 сот., за 1 кг. куликівського хліба в пекарні з доставою до крамниці 77 сот., в крамниці або на страгані 80 сот.

— **Заки прийде весна,** півурядовий „Глос Правди" пускає на потіху людей звістку, що в урядових колах почалась дискусія про полекшені пашпорти для виїзду на чужину. Мали би їх видавати староства та воєвідства. Блаженні віруючі в дешеву подорож на чужину...

— **Катастрофи.** На Корсиці ледовав засипав кілька домів і 12 осіб. У московській фабриці Путілова комин завалившись убив 8 робітників. На побережі Чорного моря вибух вулькан Сокрі, який знищив сотки домів і став причиною смерти богато людей. Небогато бракувало до катастрофи нашому Станиславові, де загорілись склади фабрики спірту суміжні із головним складом державної розливні спірту. Пожежу здушили в першій хвилині, інакше із Станиславова могло би лишитись небогато.

— **За один кіш з воза.** Ціла шайка спільників станула перед львівським судом по причині такої дурниці, як крадіж коша з воза. Нагода суда, що правда небуденна. Якась золочівська панночка їхала до Львова, щоби постригтись у черниці. Між Зборісками та Знесінням два спеціялісти від повних кошів, відрізали кіш і були би його забрали, якби візник не був запримітив. Не маючи смілиности входити з ними в суперечку, відкупив від них нишком що добичу і частину з всіх перепродав. Згодом злодії добичу відобрали. Справа тяглась так довго, аж вийшла на верх, а при цьому головний голова Цесінський дістав рік вязниці, бо мав на совісти ще крадену ведбинку, „кошерну" ковбасу. Його спільники по 6 і по 2 місяці.

— **Чи повірите, що...** теперішній французький прем'єр, Пуанкаре, будущий

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане Редакція не відповідає

...ної праці в літературі — потребу прирівнювати твори, таланти, ідеї. Нема непорівняної критики. Ріжниця між критиками лише в скалі явищ, які вони в силі прирівнювати і ширині погляду на них. Навіть критики нашої літератури, що не виставляють носа поза її межі, пишучи про Федьковича мусять прирівнювати його із Шевченком, а поруч Шевченка починають уже ставити для порівнання Міцкевича або Пушкина.

Якнебудь хто ставиться до суспільних ідей Брандеса, яких він не забував ніколи при аналізі чужої творчости, мало є таких, що були би в силі прослідити, в якій мірі його ідеї були несамостійні, неоригінальні. Англійська література, яка має тисячі томів про Шекспіра, не багато має таких студій як Брандеса про творця „Гамлета"; країна найчутливіших критиків і „вольтерянців" не має студії рівної книжці Брандеса про Вольтера.

Хто не вірить у вплив одиниці в розвитку нації, вдоволений теорією, що цей розвиток пхають якісь сильніші закони історії, може подумати над прикладом Брандеса. У Копенгагені, Штокгольмі, Христіянії чи Гаазі сиділо би ще по десять королів, — всі ці держави мали би ще вдвоє вищу валюту та кращий добробут, а всі ці сили вкупі не заважили би в европейській культурі стільки, що заважив голос одного Брандеса, відкривника геніяльних Якобсенів і Ібсенів. Хто зна, чи для малих народів, національно вже освідомлених, не має більше ваги один великий критик, ніж трьох великих письменників. Нині ще й трьох наших Шевченків не звернули би на нашу творчість увагу великих культурних народів. Але один Брандес міг би нам відкрити скарбівню десяти таких народів і виховати ціле покоління в атмосфері великої творчости, — на рівні високих европейських домагань.

У нас вірять, що таланти родяться і творять без огляду на обставини. І тому майже нема письменників, які би розвивались поза 40-им роком життя, у добі, в якій повстають найбільше зрілі твори. Данія є нині щасливим краєм, — таким щасливим, що може не відчуває гаразд, кого тратить в особі Брандеса. Можна би її позаздрити від суспільного ладу аж до молочарських кооператив чимало дечого. Якби мав я їй заздрити чогось з усіх її культурних надбань — я позаздрив би їй нині, з думкою про рідну землю, лише одного Брандеса.

президент республики, член Академії безсмертних дістав ще нову почесть від Союзу авторів драматичних, і то з якої нагоди? Їх балю — титул „короля чарльстона". Дарма, що Пуанкаре має поза 60-ку, він побив мистецтвом премодерного танцю інших. Колись він мав титул „короля вальсу". — На зїзді російських учених у Москві ствердили, що російські вчені борються із великими злиднями, не маючи мінімальних плат для прожитку. — Радянському історикові Покровському поставили на зїзді „учених працьовників" питання, чи може одержати катедру у музичнім інституті людина неполітична. А він відповів: „Ясно, що нема тісного звязку між математикою або музикою з одного боку і з марксізмом з другого, але працьовник науки робітничої держави не може бути неознайомлений з пролетарською ідеольогією себто марксизмом, незалежно від того, в якій спеціяльности працює. І тому: талановитий музика, кандидат на професорську катедру в консерваторії мусить знати „Капітал" Маркса не гірше, ніж симфонії Бетовена". Щасливий Маркс, що ти вмер і цього не чуєш, бо ти певне казав би собі заграти похоронного марша Бетовена!

— **Огниста спрага.** Перед берлінським мировим судом вівся цими днями рідкий процес. Позивав один мурин директорів кабарету, в якому він виступав як „проглитач огню". За цю важку штуку, двічі денно перед публикою, одержував малу плату, харч і хату. Не диво, що після такої огненої продукції, він відчував пекольну спрагу і в буфеті кабарету пив, не воду або лімоняду, а алькоголь. Коли його „анґажман" скінчилось, власник кабарету відтягнув йому від плати суму за випитий алькоголь. Мурин пішов на суд і твердив, що в харч входить і напитки, бо він не є пересічною людиною, коли проглитає вогонь і не має пересічної спраги. Огниста спрага домагається огнистого питва. Підприємець огнистого мурина пішов на угоду.

— **Світова всячина.** У Відні радили представники міжнародніх товариств воздушної комунікації, щоби поширити дотеперішню сітку постійних пасажирських літаків. — Австрійські монархісти заворушились: віденський союз симфонічних орхестр звернувся до уряду з пропозицією, щоби йому відступив т. зв. новий „Гофбург", призначений колись для наслідника Фердинанда — на модерну каварню та кіно. — Завдяки новій програмі німецького уряду число безробітних зменшилось за 4 місяці на 4.000 людей менше. — У Варшаві наслідком морозів трісли ґазові рури і кілька осіб в одній домі отруїлось. — У Відні радили представники ріжних воздушних союзів в европейських краях над поширенням дотеперішньої сітки постійної їзди пасажирів літаками. — У Парижі арештували двох князів, членів царської родини, які жили з фальшування грошей. — Якась хитра дама водила довго за ніс людей у Берліні, заявляючи, що є Анастазією, дочкою царя Миколи II.; спомини, які приготовила, написав якийсь „зять" (!) Распутіна, інжинір, що знав добре царське середовище і інтимні родинні відносини царської родини. — У Льондоні за три місяці 293 осіб згинуло від нещасливих випадків.

— **Учасник усіх боїв УГА,** що опинився без ніяких засобів до життя, пошукує канцелярійного заняття. — Теодор Кархут. Загороди п. Судова Вишня.

— **З кіна.** У кіні „Палас" нова фільма в 8. діях „Скрипак з Фльоренції" з Конрадом Вайдтом і Елисаветою Берґнер.

Гідна наслідування постанова. Щирецький деканат однодушно рішив дозволити о. деканови стягати із своєї пенсії по 4 зол. на „Дім вдів і сиріт по священиках", Львів, вул. Домініканська ч. 11. 1504 1—1

Дописи.

Грималівщина. *(Як „опікується" нами скалатський староста).* Читальня „Просвіти" в Грималові і читальня Просвіти" в Товстім хотіли дати по одному концертові для своїх членів, щоби сподіваний дохід обернути на закупно книжок і що не мають свого хору, запросили собі співаків з поблизького села Клюбинець. Та ні один ні другий концерт не міг відбутися, бо на це не хотів ніяк дати дозволу староста в Скалаті, — одначе й заборони на письмі не видав. Обі згадані читальні вислали в час, бо на цілих два тижні наперед, подання за дозволом, а староста передержав подання до останнього дня перед концертом, коли то віднісся через поліцію до читальні в Грималові, щоби предложила текст пісень, що мають відспіватися на концерті. Читальня наняла окремого післанця, який доставив вимагані тексти, але староста дозволу таки не дав, післанця збув нічим, а резолюції на письмі таки не видав, лише післанцеві заявив устно, що тому не хоче дати дозволу, бо мають виступати співаки з чужого повіту. Чиж не міг п. староста відразу відмовити, або предложити наше подання воєвідству в Тернополі до полагодження? Невже мусить він наражувати обі читальні на великі грошеві втрати на приготування до концерту і на післанців?! Додати належить, що хор мав відспівати загально знані і загально співані колядки і щедрівки з репертуару хору Котка, які зрештою поширені масово також друком. Староста, хотячи одначе добре допекти нелюбим йому українцям, відмовив дозволу на певинні концерти, бо він волить, щоби населення дичіло і розбивало собі голови та сиділо по кримінадах, ніж мала би через читальні, книжки і просвіту підноситися культура й цивілізація а тим самим і добробут у краю. Чи такий урядовець є більше шкідливий для Польщі, як найбільше заїлий протипольський аґітатор, покаже певно будучність, бо староста трошки за слабий, щоби наш великий нарід зломити такими нужденними засобами, як забороною концерту чи аматорської вистави.

Косів. *(Кооперативний рух в повіті).* Кооперативна робота в нашому повіті ведеться на широку скалю. Перед роком поза 2—3 кульгаючими кооперативами не слідно було ніякої поважнішої роботи, що більше — якогонебудь заінтересування на цьому полі. Серйозна праця розпочалась перед 10 місяцями. Започаткував її орґанізаційний комітет кооператив за почином та під умілим ідейним проводом дир. М. Куриленка. За цей час зорґанізовано та введено в життя 20 кооператив споживчих і кредитових. З цих вже 15 є сьогодні зовсім самовистарчальні. Найкраще розвиваються кооперативи по селах подальше від торгових центрів повіту: в Красноїлі, Хімчині, Брустурах і Білоберезці. Орґанізаційний комітет кооператив складається з представників усіх кооператив у повіті і трьох делеґатів від Рідної Школи, яка спершу допомагала розвиткові орґанізаційно-просвітної акції кооператив. Дуже знамение у нас є зорґанізування спільних закупів та заведення безоглядної кооперативної дисципліни. Ціла орґанізація ведеться при кооперативі „Народня Каса" в Косові на основі виготовленого комітетом реґуляміну. Головні його точки такі: 1) Народня кооператива не має права купувати товарів у Косові сама, тільки під контролею спеціяльно призначеного для цього комітетом урядовця. 2) Кожна кооператива мусить виплачувати на цілі орґанізації 1 проц. від обороту. 3) Комітет мусить утримувати інструкторський апарат для усяких торговельно-правних порад і переведення щомісячної контролі кожної кооперативи. 4. Обовязком комітету є також ведення широкої освітньої праці та кооперативної аґітації в цілому повіті. Така постановка в самих початках кооперативної справи стала великим добром для поодиноких кооператив і внесла безоглядну карність в цілу роботу. Наслідком того: а) купується товари тепер орґанізовано по дешевих цінах, не дорожче, як у коломийських гуртівників, часами й дешевше; б) не допускається великих боргів для членів; в) цілий кооперативний капітал обертається в руках повітового центру, а це є доброю підготовкою для створення Повітового Союзу; г) введено тісне співробітництво кооперативних сил; д) зорґанізовано 6-тижневий освітньо кооперативний курс, щоб кожній кооперативі дати можність мати свої місцеві фахові сили, (на курсі 60 учасників — головно селяни); е) поведено широку аґітацію серед населення. З приємністю годиться відмітити, що по сільських кооперативах працюють виключно самі селяни, часто малограмотні, які всеж таки заховують чудову кооперативну карність та ведуть роботу як слід. Усюди по селах є головами надзірних рад священики за вийнятком кооперативи в Брустурах, де нема ні одної інтеліґентної сили. Правда, не обходиться без тертя, але це самозрозуміле, що вдержати цілу орґанізацію при неофіціяльним центрі тяжко, треба великого такту й уміння, щоб цілий той ріжноманітний апарат удержати в рамцях орґанізації. Прикро вражає, що недостачу зрозуміння і дисципліни виявляють деколи інтеліґентніщі кооперативні робітники, що ломлять ухвали, в яких самі брали участь, але це явища доволі випадкові. Коли спершу гуцульське село ставилося наслідком давніших сумних досвідів, до кожної кооперативної акції байдуже або й неґативно, навіть з певного роду призирством, то тепер приходять делеґати селян-гуцулів із найдальших закутин повіту і просять приїхати до них і заснувати в них кооперативу. Ґрунт до заснування буває часто готовий, а нерідко й зібрана вже частина удїлів. Робота комітету поширилась так, що він удержує 4 окремих урядовців для спільних закупів, люстрації й іншої кооперативної роботи. Найкраще про наші успіхи говорять числа, бо за місяць грудень було в тих дрібоньких кооперативах 54.000 зол. обороту. Дальший розвиток кооперативної акції вже тепер вимагає особливо чуткого центру для переведення торговельної та орґанізаційної праці в нашім повіті.

З нашого карнавалу.

Баль „Основи".

Щорічні балі „Основи" мали ще до війни свою вироблену марку. І хоч теперішні життєві умови й розбиття серед студентської молоді, яке донедавна відпокутовували всі українські студентські товариства, не давали нам змоги вернути до давнього передвоєнного рівня, то всеж таки в останніх часах слідні вже у нас відрадні прояви консолідації і взаїмної взрозумілости. Недавно „відроджене" товариство української технічної молоді „Основа", що на загальну скількість 200 українських техніків у Львові обєднує мало що понад сотку дійсних членів, дало доказ, що воно не тільки істнує, але й може улаштовувати „традиційні" балі „Основи" й піднести їх до давньої слави.

Цьогорічний баль „Основи", що відбувся минулої суботи, стягнув надсподівану скількість учасників. Головно дописала провінція, яка, памятаючи давні балі „Основи", зїхалася з найдальших закутків Галичини. Велика саля Народнього Дому, удекорована з великим смаком самими членами Т-ва, просто не могла помістити надміру танцюючих.

Баль почався національним танцем, хороводом з коломийкою, що його вивів уміло аранжер балю, п. Лев Лепкий. Потім слідували давні й новітні танці. До кадриля стануло поверх 300 пар. Слід зазначити, що комітет і аранжер балю подбали про те, що в танцях могли взяти участь усі ті, що з тим наміром прийшли на баль. Бо згідно з балевою традицією були там і вальс, і лянсієр, і кадриль, і сальонові танці — а менше не конче естетичних „муринських" черлестонів, що так захоплють нинішнє молоде покоління. Забава протягнулася до білого ранку і лишиться довго в милій згадці її учасників.

Весь дохід з балю призначено на будову „Дому українських техніків" у Львові.

Всячина.

Модерне авто.

Фабрикація авт дійшла нині до такого розвитку, що варта про неї сказати кілька слів. Авто, пасажирське чи тягарове, вживане у цілому світі, заступає чимраз більше шляхотні сотворіння. По великих містах зникають фірманки і кінні автобуси, а їх місце займає авто, яке вміру розвою техніки, чимраз більше стає доступне для людей менш богатих. І так нпр. у Парижі ще в р. 1913, 11. січня відпроваджено з музикою в супроводі авт та омнібусів останній кінний омнібус. А у нас?

Ми находимося ще в тій фазі розвою, яку більше цивілізовані народи на заході давно перейшли перед війною. Це майже такі часи, коли посол німецький Келер видав відозву до чеських селян, щоби до переїзджаючих авт стріляли, коли на швайцарських шосах „будували" перешкоди з бальок, дротів і каміння, коли в полудневій Італії (1906 р.) незнаний „бандит" натягнув дроти через шосу, щоби зґільотинувати італійську королеву.

Коли тепер на чужині поширюють цей винахід у дуже високому проценті і приноровлюють його в промислі у кожній галузі — у нас мало що змінилося. Причина в тім, що в нас нема зрозуміння для автольокомоції, а ще менше для калькуляції. Як приклад подаємо обчислення американські і французькі. Перше питання, яке кожний повинен собі завдати це: „скільки коштуватиме кільометр?" І цілком слушно, бо від цього залежить, чи даній одиниці оплатиться утримувати авто, чи ні. Певно, що добродієві Ікс, який іде двічі в тижні до театру — авто не виплатиться, але д-ієві Зет, якого віз буде їхати на дві зміни, грубо оплатиться. Кошти одного кільометра розраховуються із загальних коштів утримання. Такі кошти ділимо на постійні і біжучі. До перших належать такі видатки як: податок, ґараж, амортизація, опроцентування капіталу і шофер. Це все, без огляду на скількість переїханих кільометрів. До других: бензина, смари, пневматики і направи.

Вартість авта оцінюється так: нпр. віз куплений у році 1927 за 5000 зол. вартий буде по першім році уживання 30 проц. менше себто 3100 зол., по другім році 2700, по третім 2300 зол., четвертім 1900 зол., по пятім 1500 зол. Анальоґічним способом можна оцінювати ціну авта кожного року після його вживання.

Отже коли по 5-ох роках віз куплений за 5000 зол. має вартість 1500 зол., то маємо до замортизування капітал 3500 зол., який розложений на 5 літ дає 700 зол. річно. Опроцентування числиться пересічно 4 від сто. Асекурація теж має велике значіння. Маємо на думці таку, яку завело товариство „Проперти" в Англії, з аґенціями в цілому світі. Вона обезпечує машину, а рівночасно ту особу, яка в тім авті їде, а наслідком нещасного випадку стала нездібна до праці.

Тепер про шоферів. Останні катастрофи на чужині і в нас спричинили загострення щодо „права на їзду". Нпр. цього місяця у шоферській школі інж. Фрома у Варшаві, де я працюю тепер, сідало до іспиту 11-ох кандидатів, а з тих тільки один одержав „права їзди". І цілком слушно. Шофер повинен не тільки вміти їхати, але знати докладно серце машини — мотор. Добрий шофер на новій модерній машині повинен зробити 40.000 км. без дефекту, при чім віз мусить бути після кожних 25.000 км. докладно оглянений і очищений.

Модерне авто, особове чи тягарове, при солідній і належній калькуляції сповняє своє завдання під кожним оглядом. Доказом хоча би Америка, де навіть селяне вважають його необхідним знаряддям. Але в Америці люде розуміють англійську приповідку „час — це гроші". Автом можна придбати час, якого всім нам нині бракує.

Віктор Якубович.

ОПОВІСТКИ.

Адміністрація Українського Наддніпрянського Хору під проводом Петра Євсевського, отсим подає до відома заінтересованих осіб, що до дня виїзду хору до Німеччини (4. березня ц. р.) адреса хору слідуюча: *Warszawa, Podwale 16.* — Український Хор для Ралюченка. 1111 5—5

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів, Ринок ч. 10.